

Vattnet i landskapet – hur fungerar det?

Johan Kling

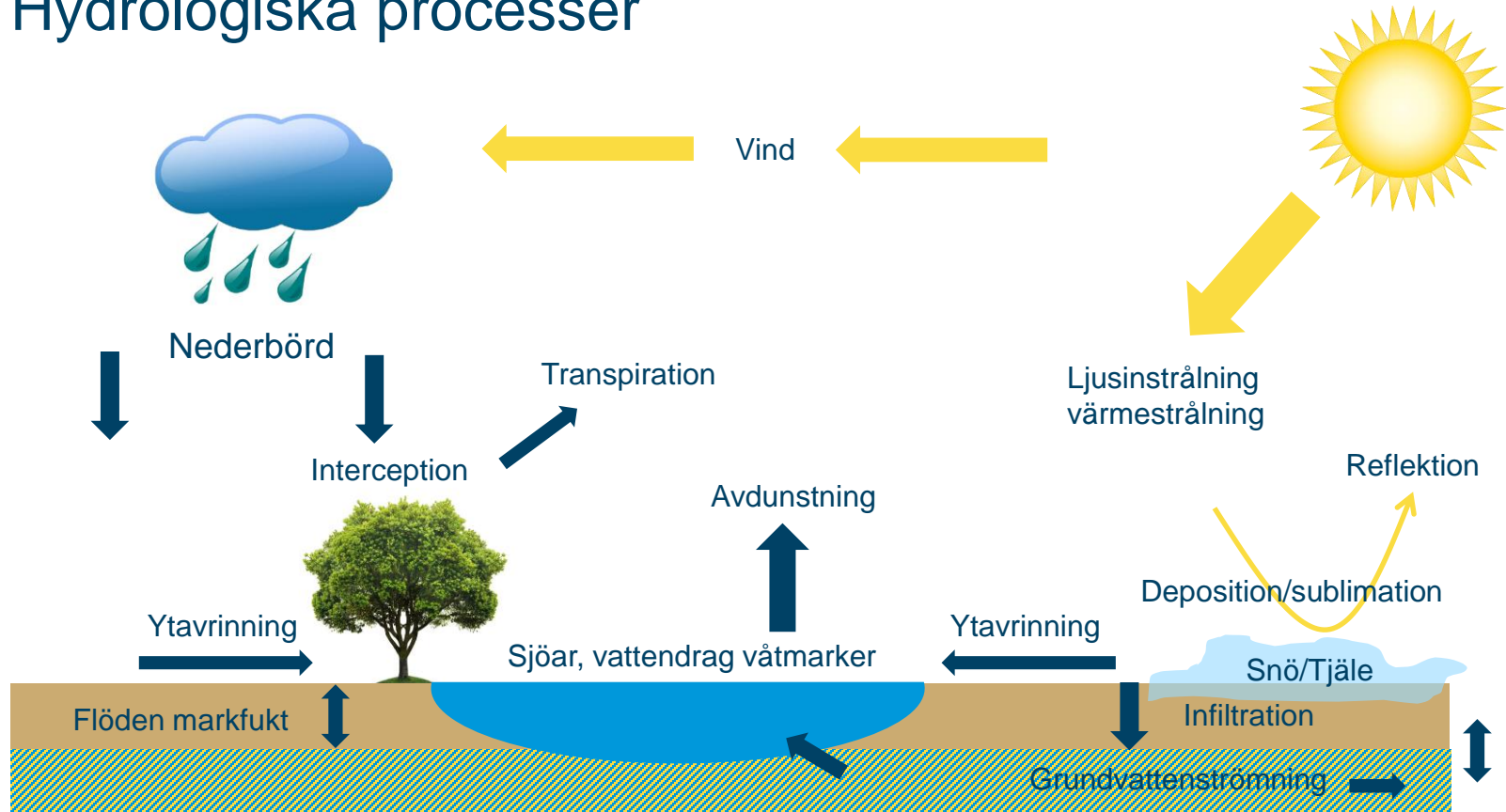
Verksamhetsområdeschef, vattenresurs

070 – 999 69 40

jnk@dhigroup.com

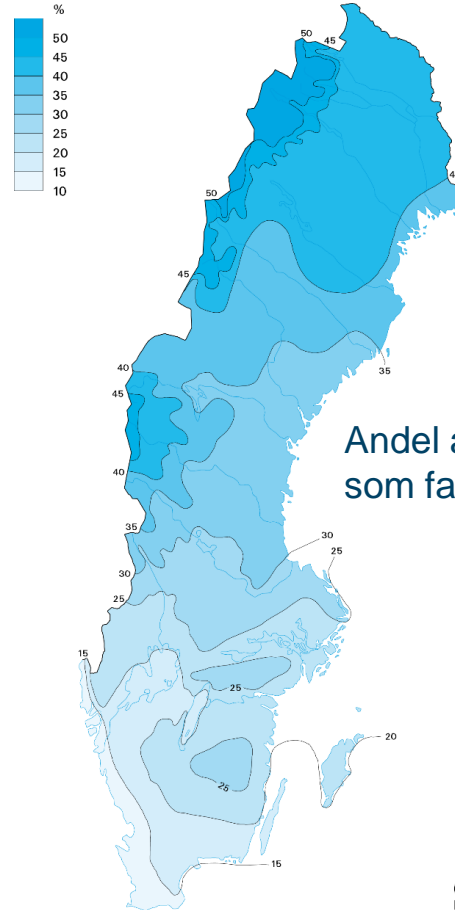
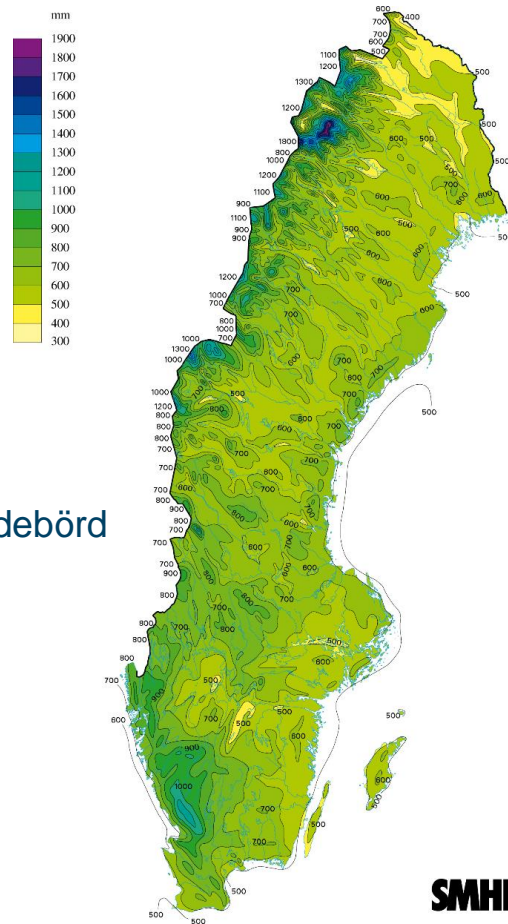

Hydrologiska processer

Nederbörden

Årsmedelnedebörd

Andel av nederbörden som faller som snö

SMHI

SMHI

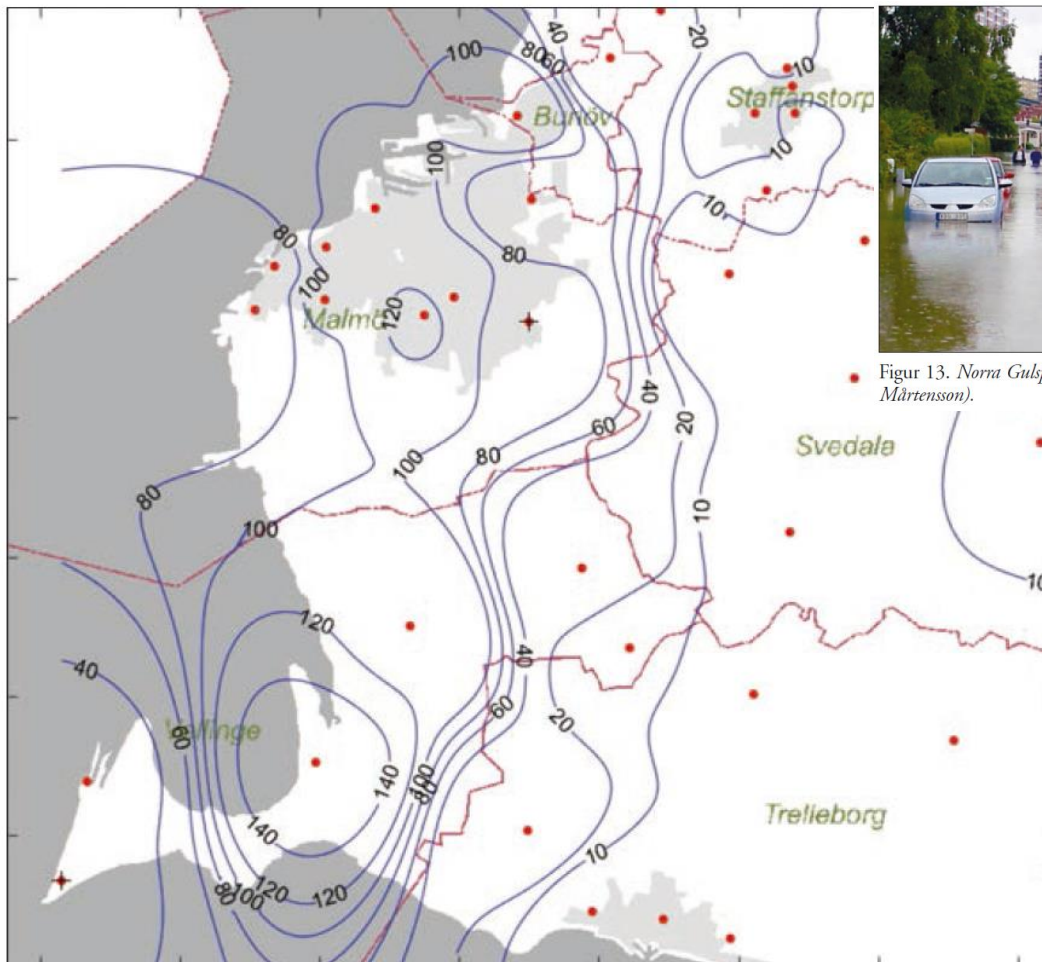

Skyfall

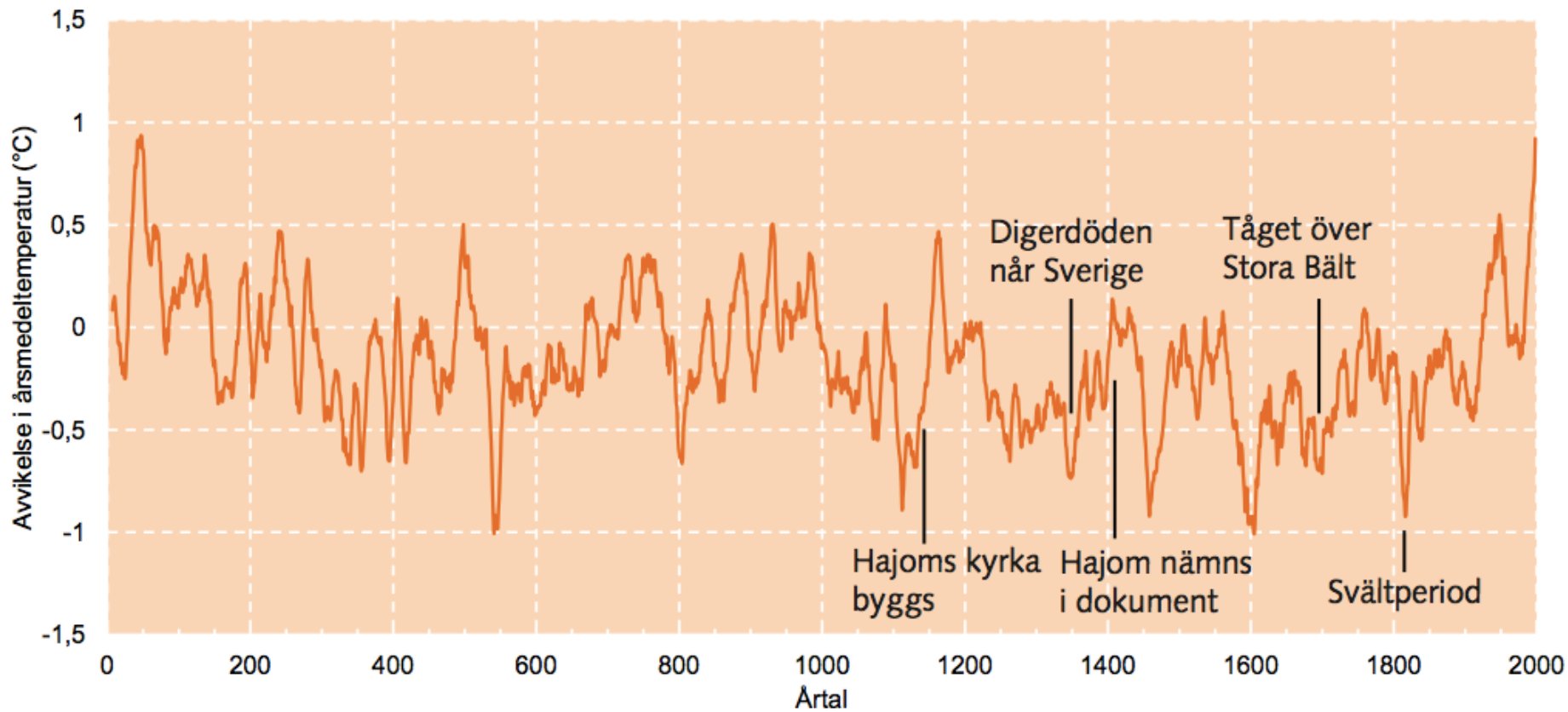
Total regnvolym
(mm) registrerat
i punktmätningar
inom sydvästra
Skåne kl. 04 – kl. 10
den 31/8 2014

Urbana
skadekostnader för
skyfall var år
2014: 1 miljard kr!

Från: Hernebring
C. et al, 2015:
VATTEN –
Journal of Water
Management
and Research
71:85–99. Lund

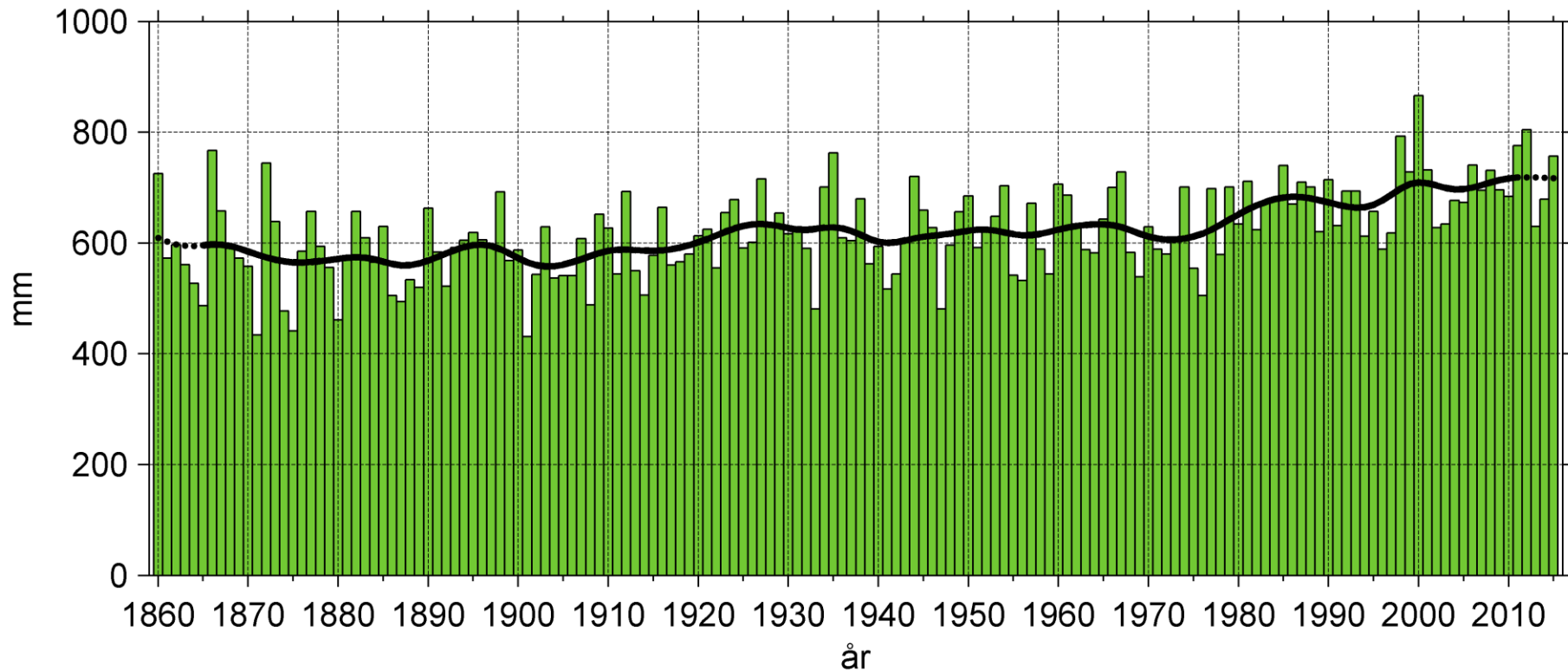

Figur 13. Norra Gulpsparvgatan, Malmö, 2014-08-31 (foto: Erik Mårtensson).

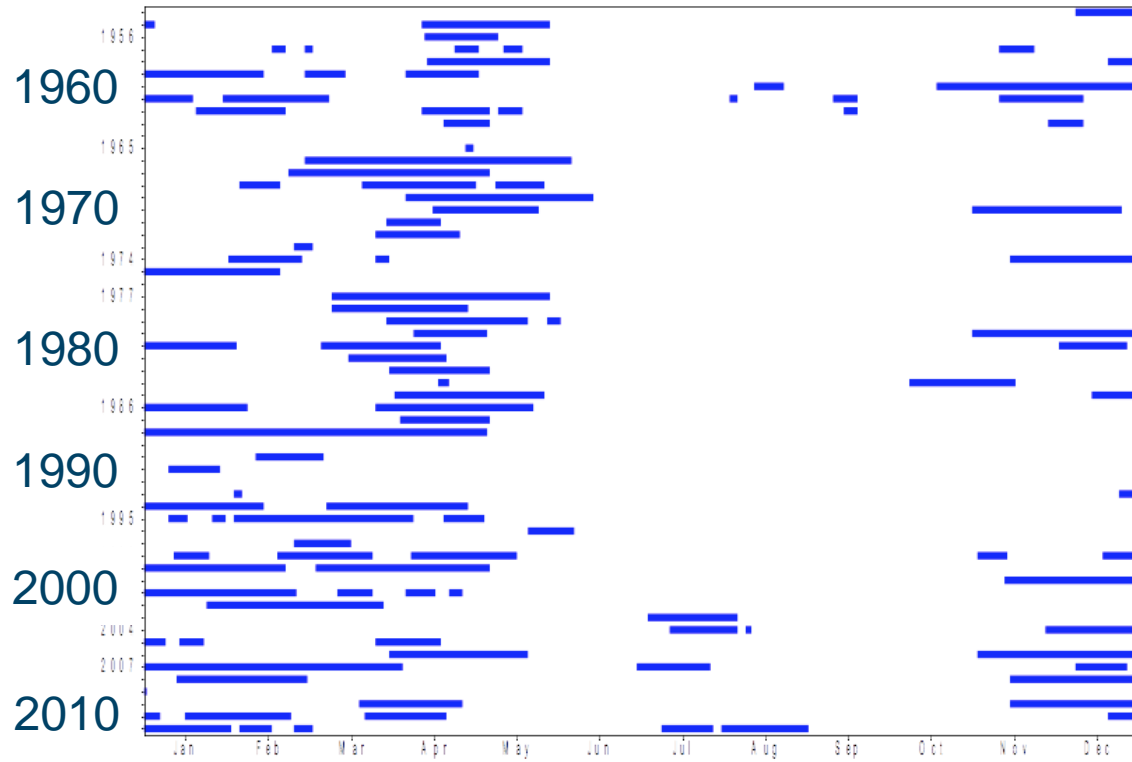

Årsmedelnederbörd 1860 - 2015

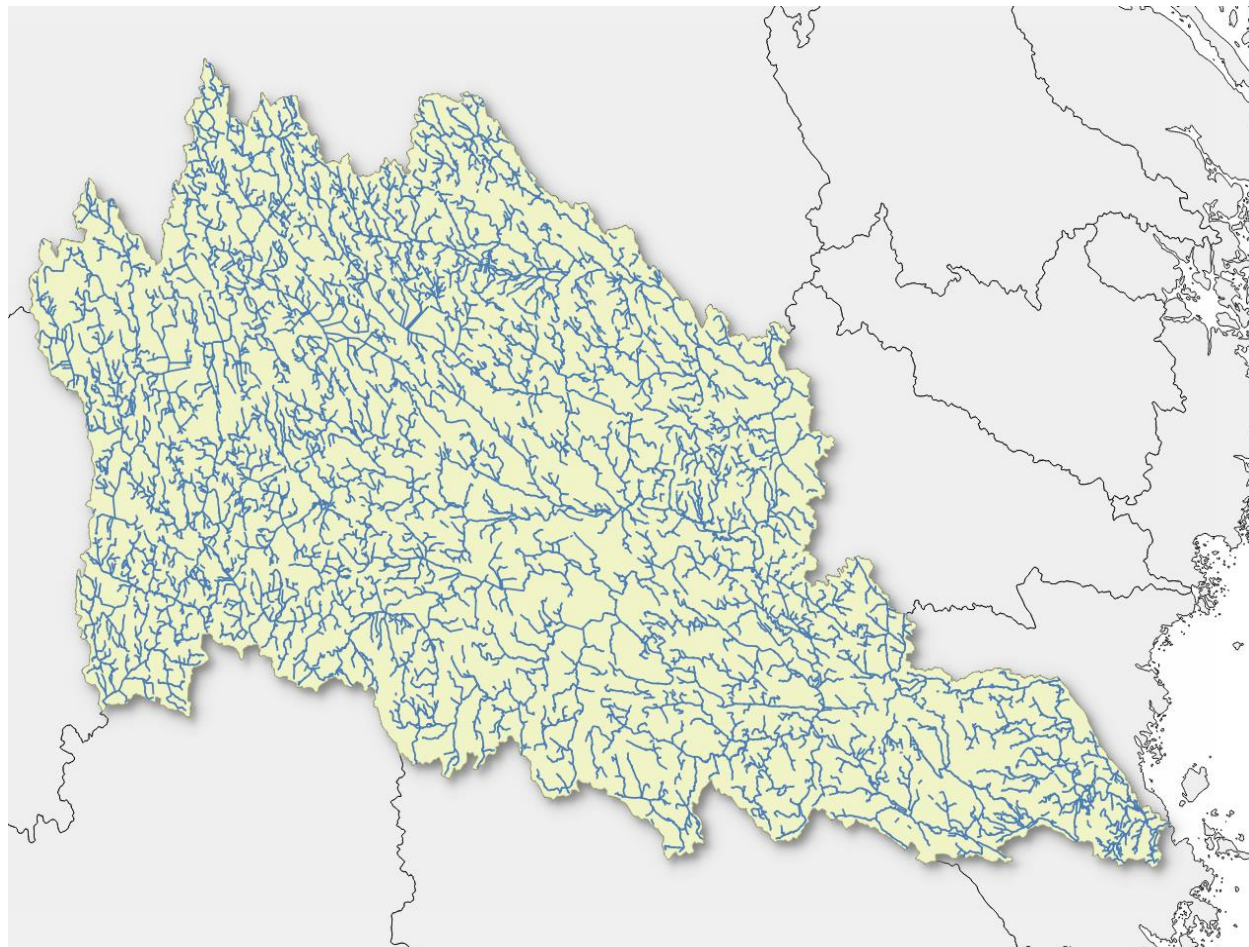
SMHI

Emsfors, Emån, flöden över 50 m³/s och 3 dagar varaktighet

Dräneringsnätet (Emån)

Det finns olika typer av vattendrag

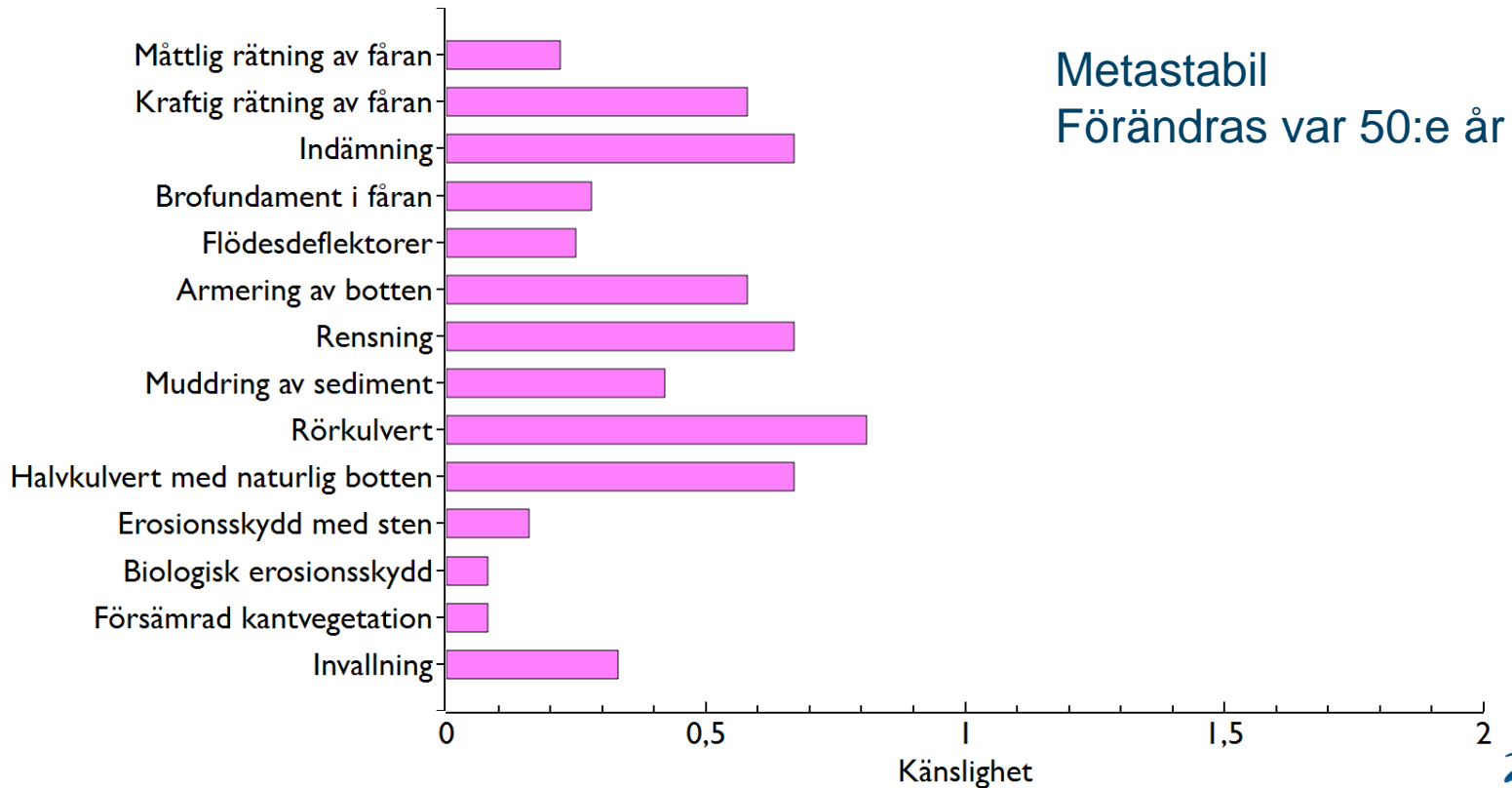

Utrotningshotad typ av vattendrag!

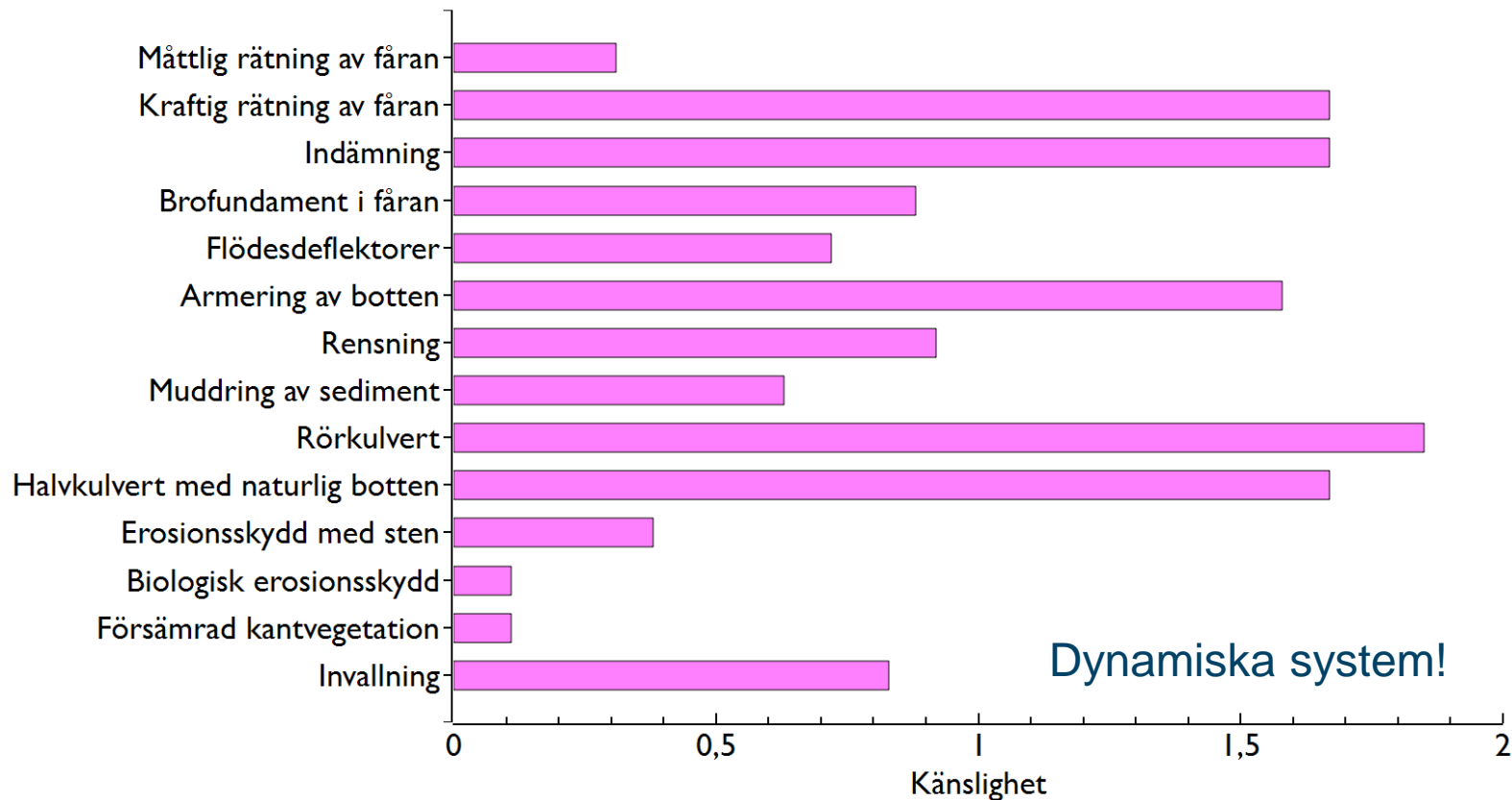

Morfologisk känslighet för påverkan

B: Branta vattendrag med block och sten

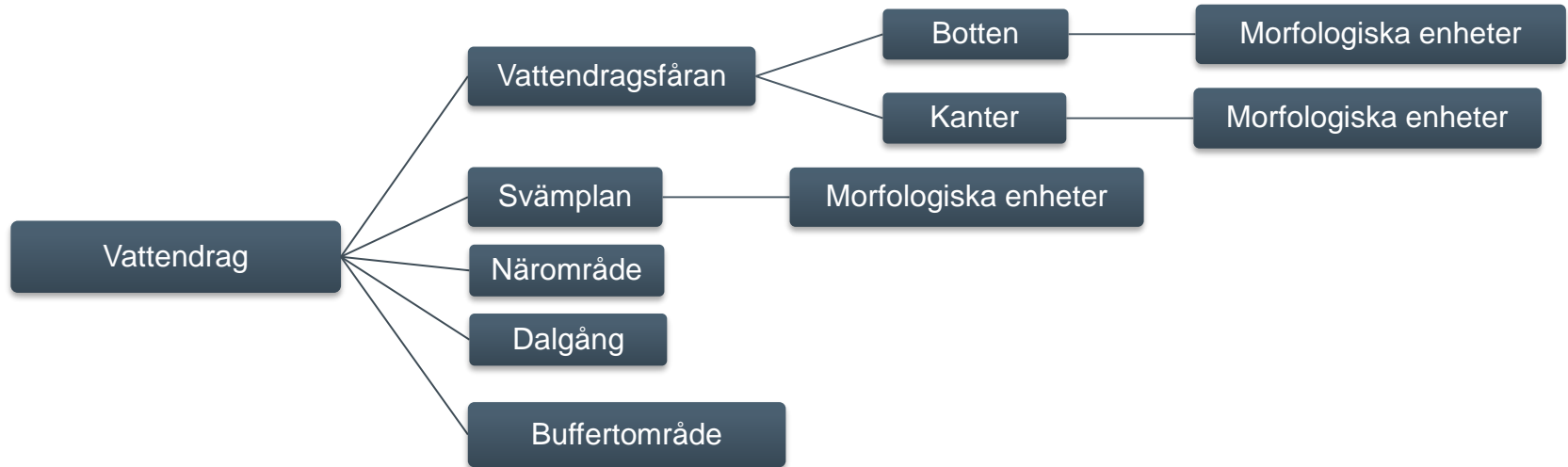
Vattendrag med växelvis riffle-pool system i grus och sand

Vattendrag med växelvis strömsträcka och hölja i grus

Vilka delar bygger ett vattendrag?

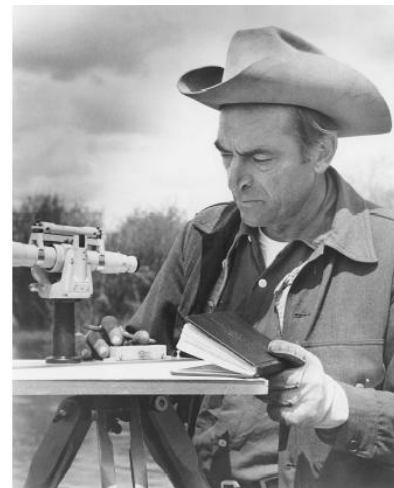
Lite historisk tillbakablick...

- **1700-talet**
  - Under 17/1800-talet utvecklas kunskapen om hydrologi/hydraulik
- **John Playfair, 1802:**
  - publicerar 1802 första teorierna hur vattendrag omformar landskapet och är en del av ett avrinningsområde.
  - Studerade sedimenttransport och konstaterade att transportkapaciteten är proportionell med kvadraten på flödes hastigheten.
- **Grove Gilbert, 1875:**
  - Konstaterar att det finns en kontinuerlig förändring i ett avrinningsområde avseende vattendragets lutning, sedimenttransport och jämviktsförhållande mellan sedimenttransporten och morfologin.

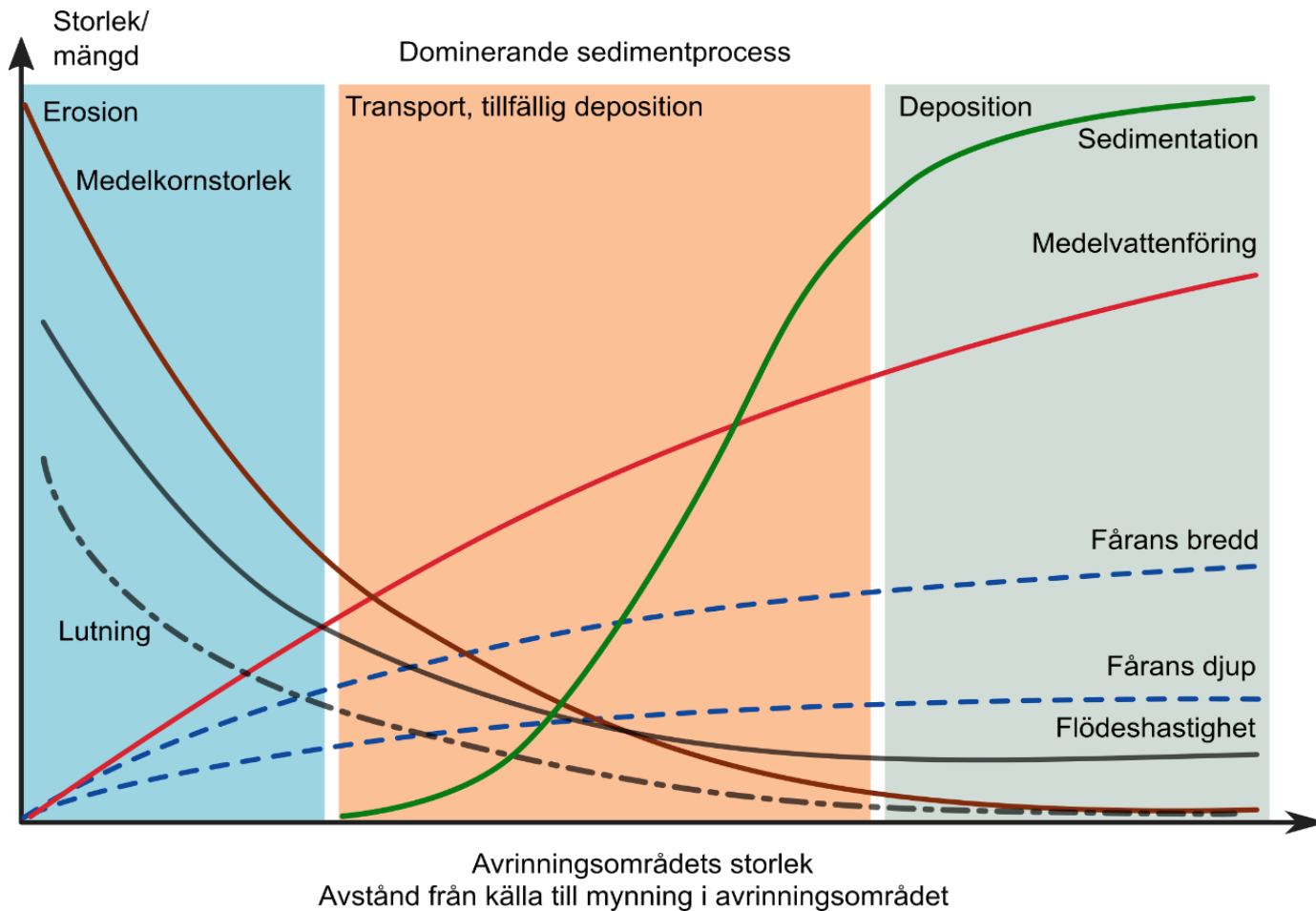

Lite historisk tillbaka blick...

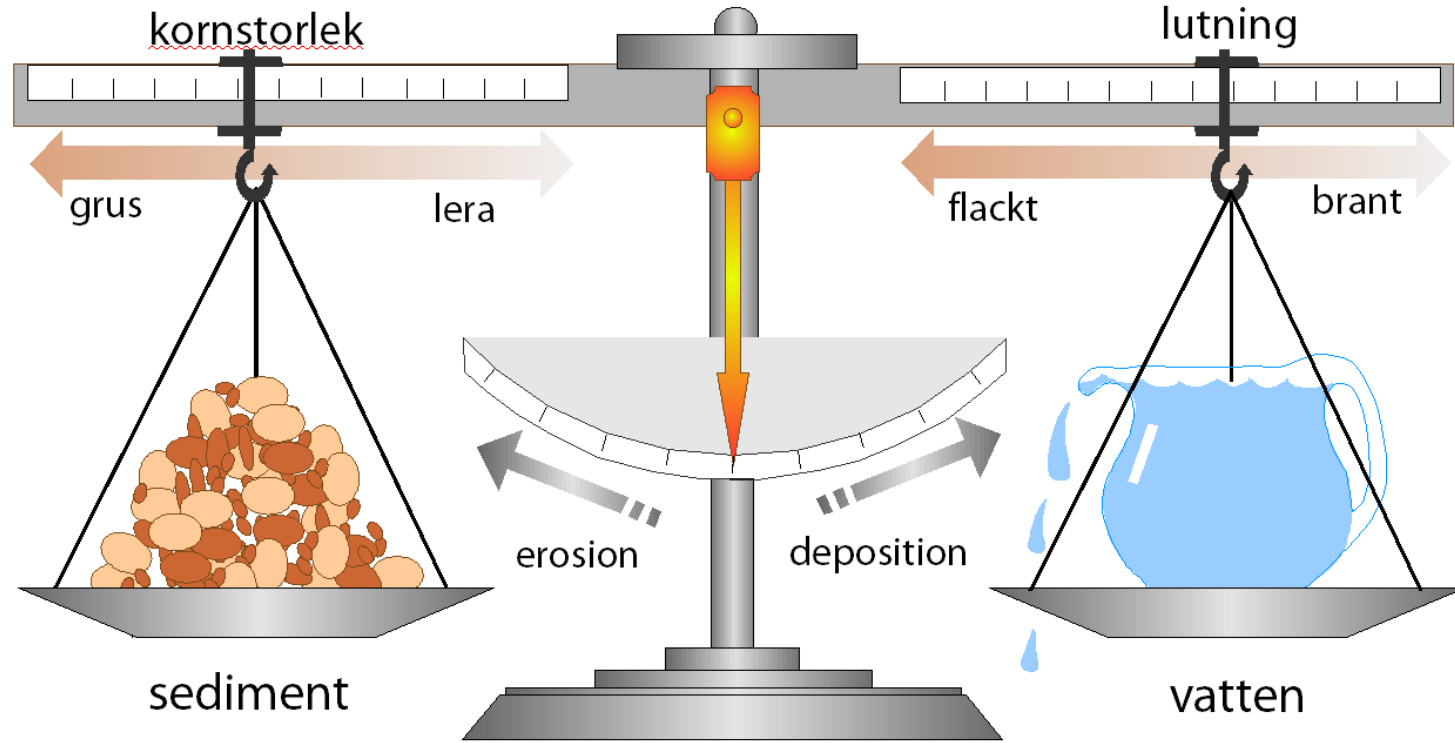
- **1875 - 1940**
  - Fram till 2:a världskriget, mest observationer och lite förståelse för de morfologiska processerna.
- **Robert Horton: 1945:**
  - visar på samband mellan vattendragens dräneringsnät, ytavrinning, erosion och deposition.
  - För ihop hydrologisk forskning med geomorfologisk forskning
- **Luna Leopold, 1953:**
  - Publicerar en banbrytande artikel om sambandet mellan vattendragsfårans geometri och dess hydrologi
  - Publicerar 1964, boken *Fluvial Processes in Geomorphology* som tar upp de flesta processer som skapar, bevarar och utvecklar vattendrag inklusive svämplanets funktion och processer

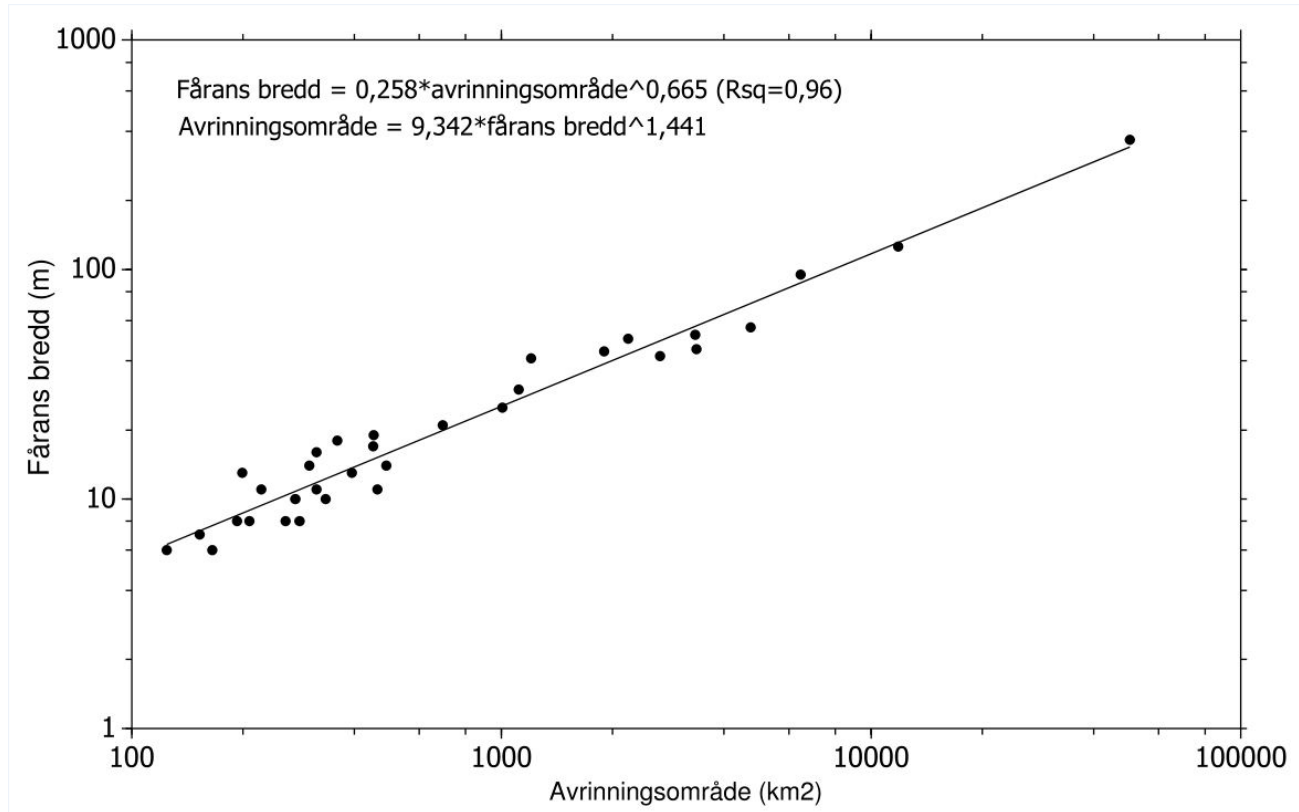

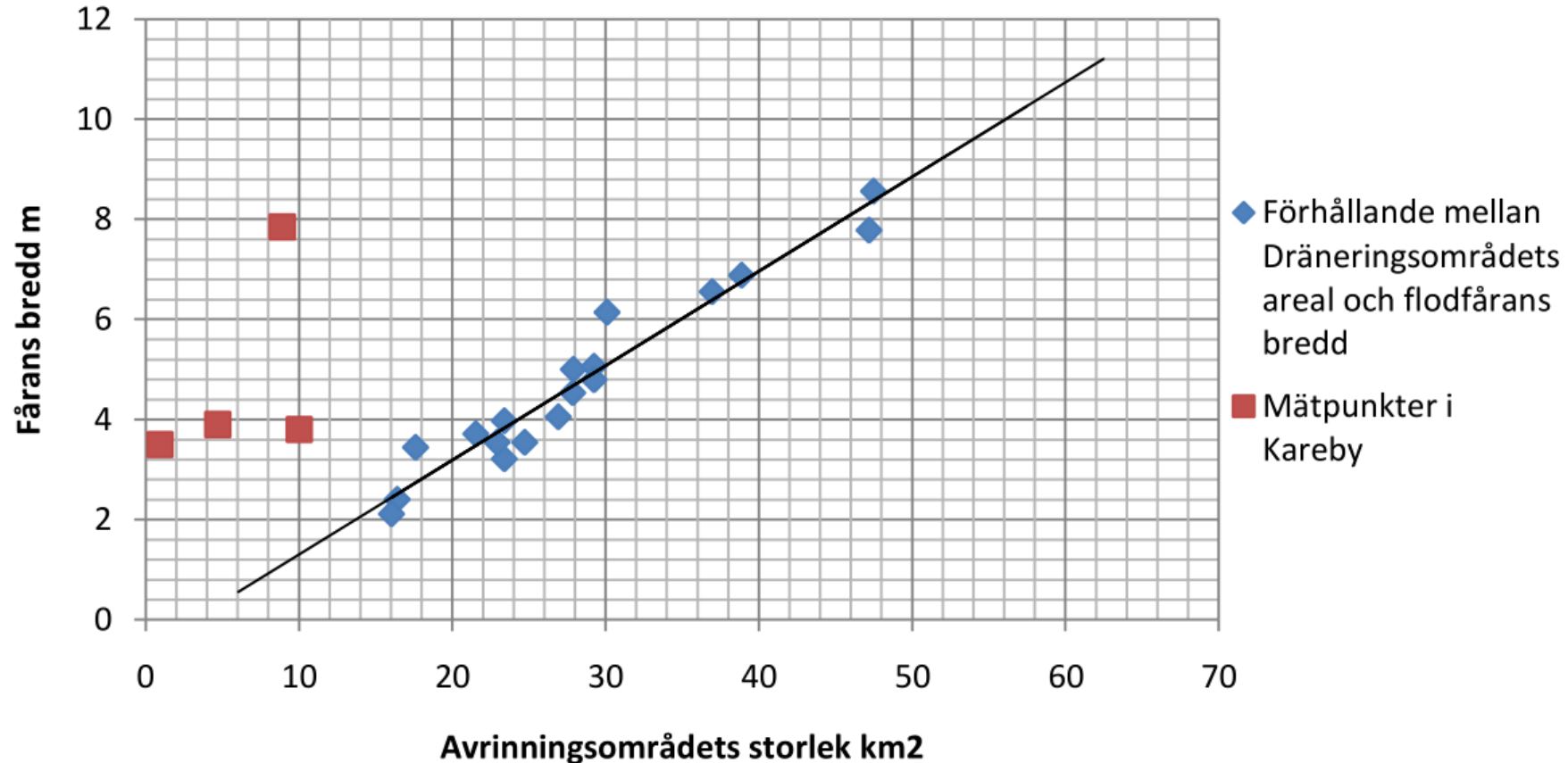
Balansen i ett vattendrag

Vattendragets bredd är i balans med jordart och hydrologin

Likartat samband ned till diken

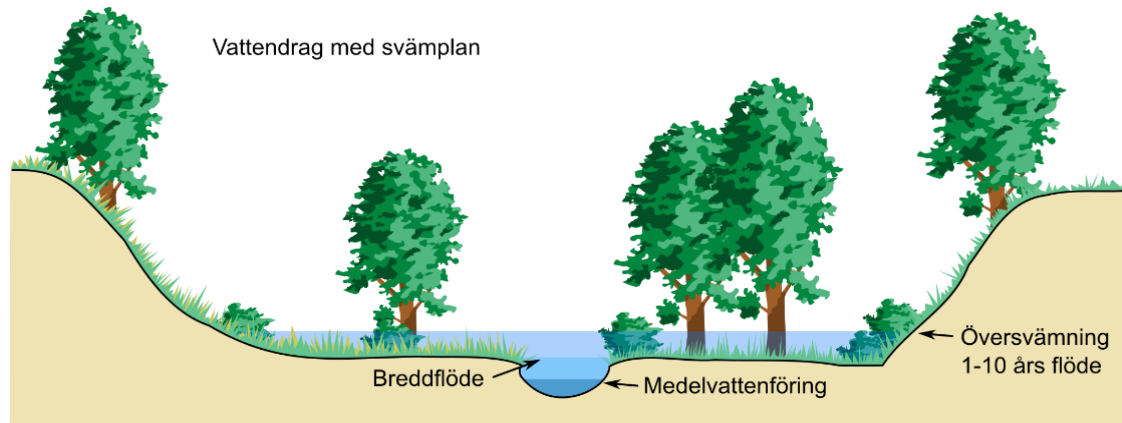

Naturliga processer även i diken

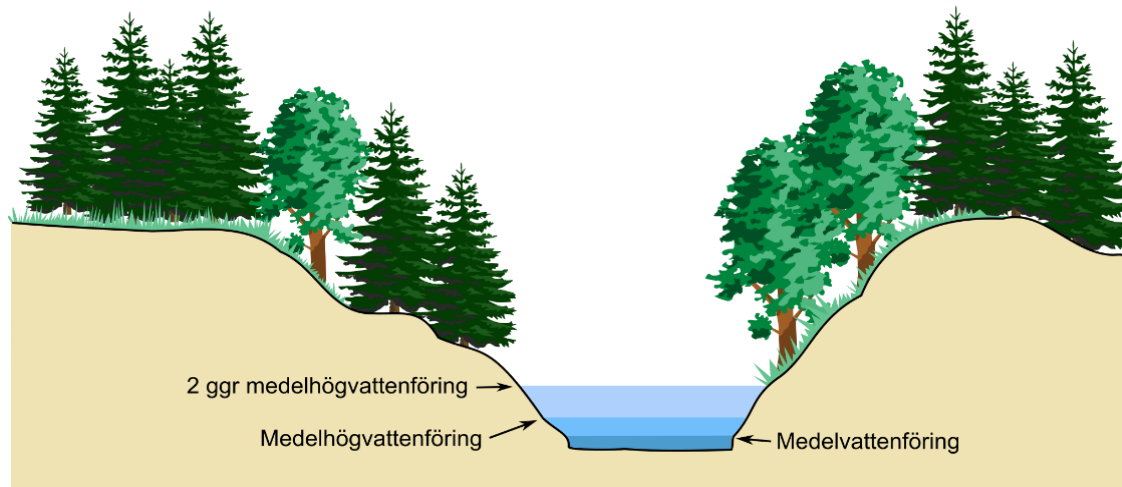

Dalgången styr!

Dalgång med **låg** slutenhet runt fåran

Dalgång med **hög** slutenhet runt fåran

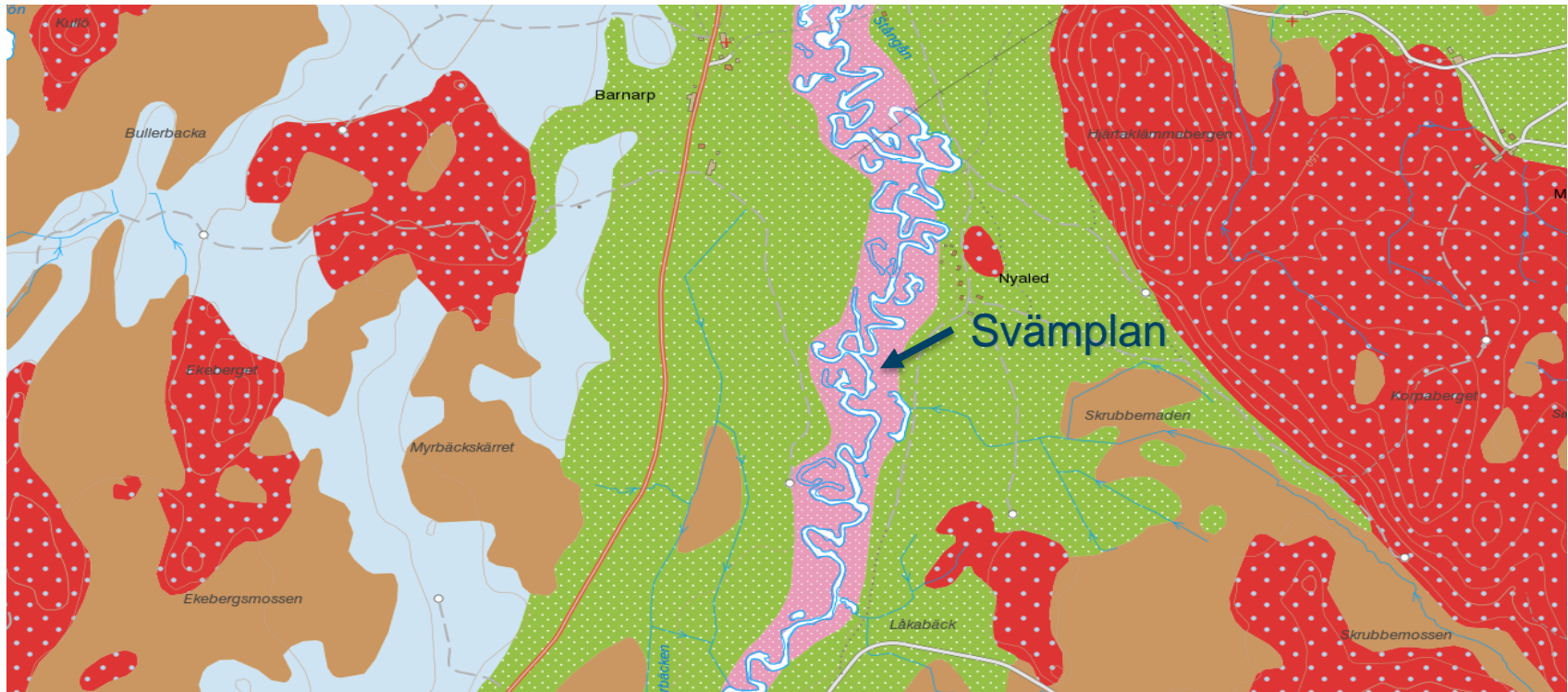

Svämplan

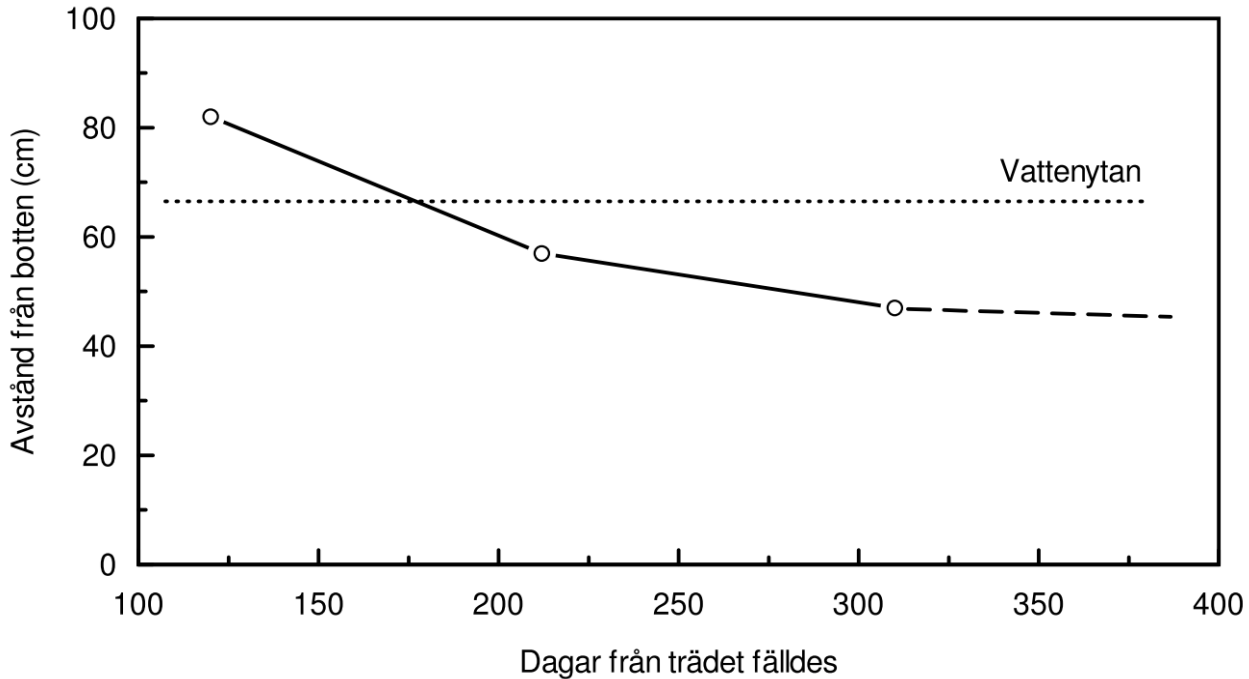
Svämplan, SGU jordartskarta

Död ved

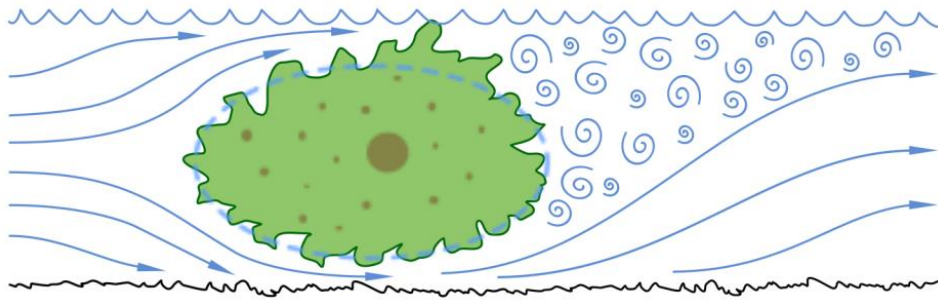

Vad händer när trädet faller?

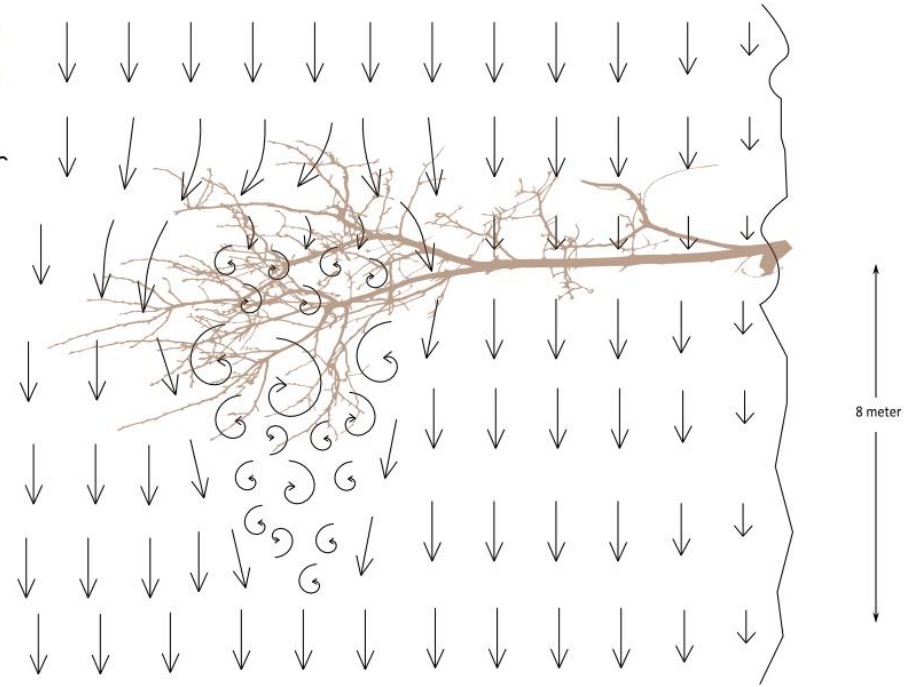

- Densiteten ökar med tiden.
- Trädet sjunker
- Lövverket försvinner på några veckor
- Mindre grenar borta inom 5 år
- Stamveden bryts sönder efter 20-50 år

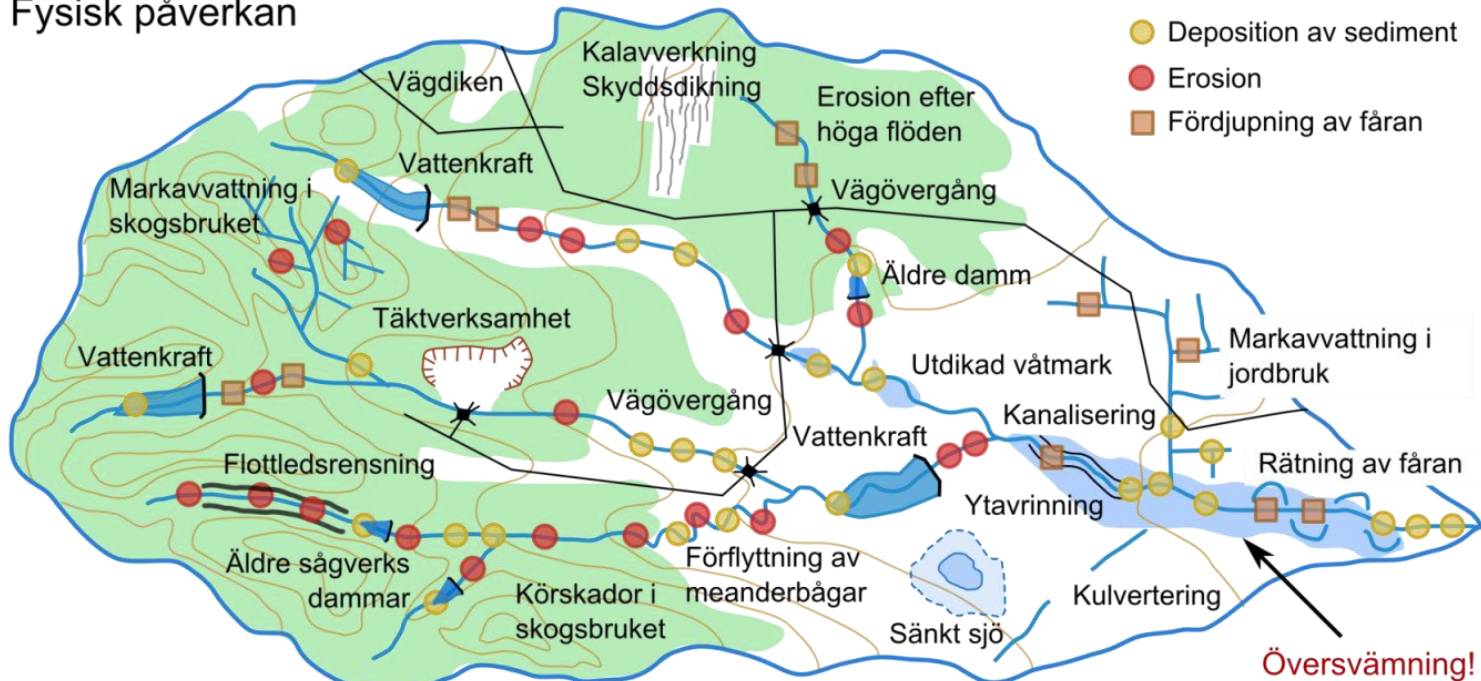
Från sidan

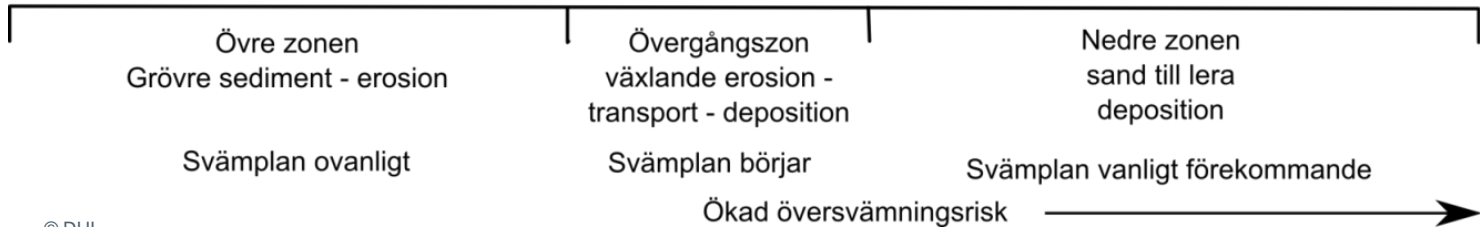
Från ovan

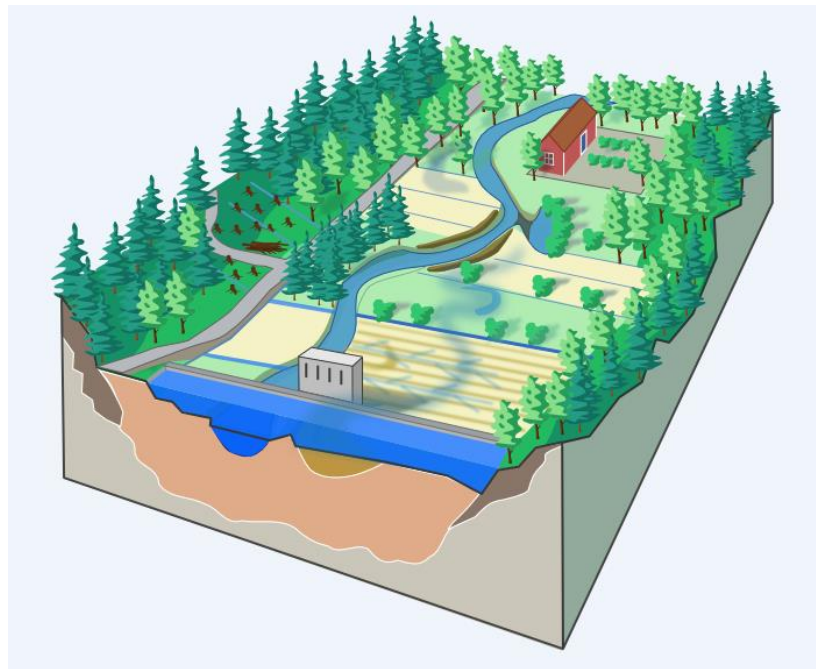
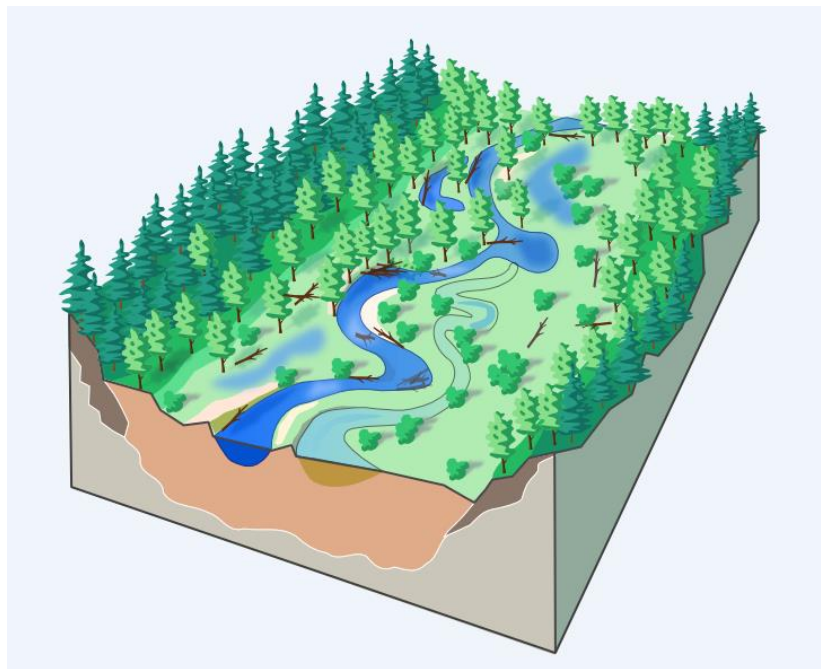
Fysisk påverkan

- Deposition av sediment
- Erosion
- Fördjupning av fåran

Svämplan runt vattendrag

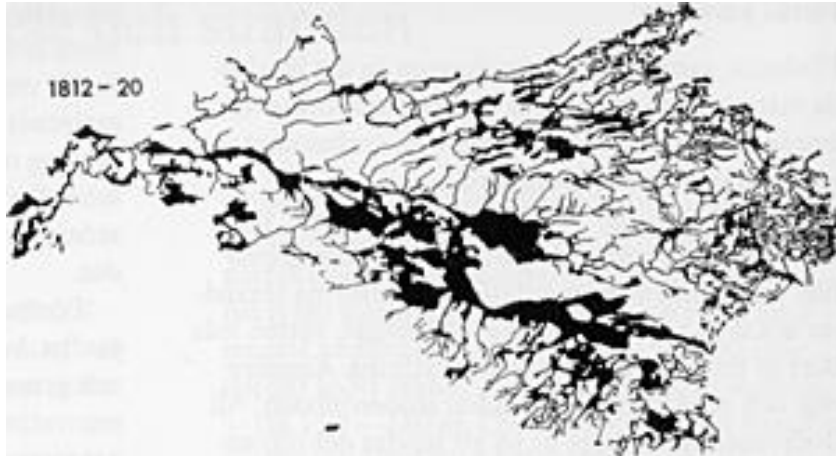

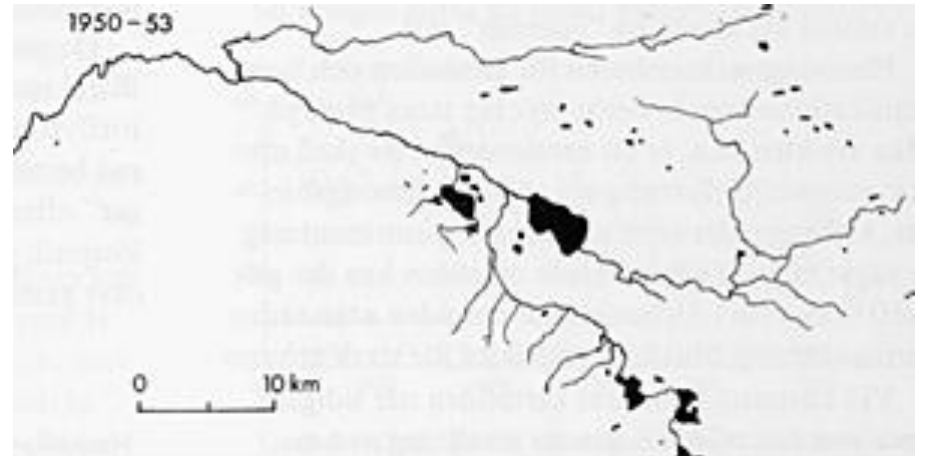

Våtmarker

1812-20

1950 - 53

- Vilka hydrologiska effekter har detta inneburit?

Viskans mynningsområde

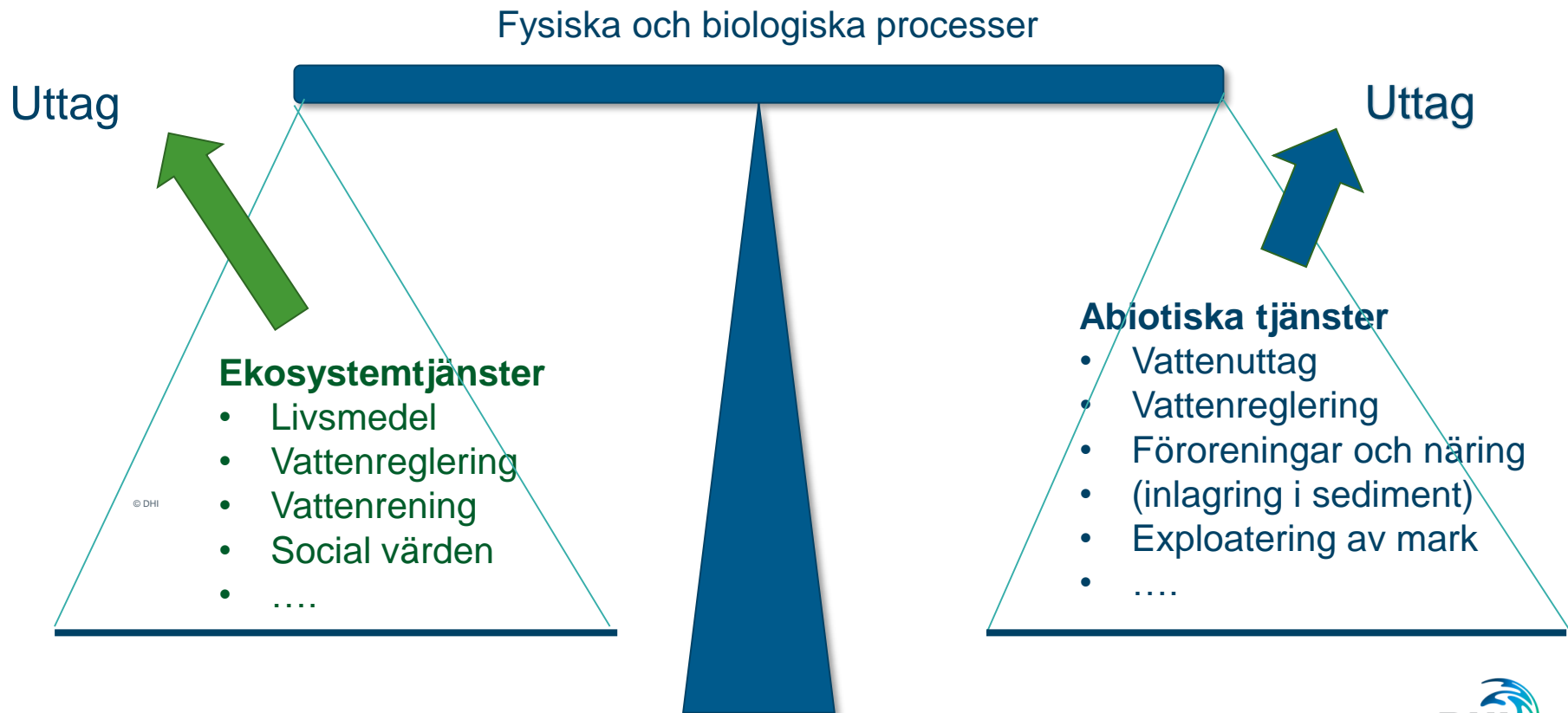
Vilka ekosystemtjänster levererar detta vattendrag?

Vilka ekosystemtjänster levererar detta vattendrag?

Viktigt att få balans i uttagen av naturens tjänster!

Undersök och förstå ditt
avrinningsområde nu och i
framtida klimat!

DHI bidrar till hållbara lösningar!

- När du behöver lösa enkla till komplexa hydrologiska och hydrauliska problem
- Förstå hydromorfologin idag och i framtiden
- Förstå inlandsvatten, urbant vatten eller kustvatten.
- Förutsäga det som vattnet transporterar
- När du fortlöpande behöver bli uppdaterad med information avseende hydrologi, hydraulik eller transport av ämnen.

Inventering av öring...

Tack!

JOHAN KLING

jnk@dhigroup.com

